

5. Закон «Звільнення від тюремного ув'язнення під умовою». – 2001 («שחרור ממשורר על-תנאי») // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nevo.co.il/law_htmlLaw01/056_025.htm
6. Крылов Н. Е., Серебrenников А. В. Уголовное право современных зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии). Учебное пособие. – М.: Зерцало, 1998. – 345 с.
7. Беспалько В. Г. Общая характеристика и принципы синайского уголовного законодательства (по материалам Книги Исход Ветхого Завета). – Юридическая наука, № 3 – 2013. – 23 с.
8. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26, ст. 131;
9. Ширман И. Ш. Ветхий Завет и его мир (Ветхий Завет, как памятник литературной и общественной мысли Передней Азии). – М.: Политиздат, 1987. – 315 с.

ГУДЗЬ

Людмила В'ячеславівна

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ

Проведення в останнє десятиліття в Україні виборів різних видів показало тенденцію до зростання кількості порушень виборчого законодавства, які мають злочинний характер. При цьому такі порушення ставали все більш системними та масштабними і посилювали свій негативний вплив на хід виборів та їх результати.

Тому видається за необхідне охарактеризувати основні види правопорушень, які вчиняються під час виборів. Правопорушення – це суспільно небезпечні діяння (як дія, так і бездіяльність), суб'єктом вчинення яких може бути як фізична, так і юридична особа. Скоєння злочинів і правопорушень у період проведення виборчих кампаній дискредитує сутність виборів як демократичного інституту формування органів влади, дуже часто призводить до непередбачуваних результатів [1, с. 134].

Зокрема, ці правопорушення були такими: 1) перешкоджання здійсненню виборчого права шляхом підкупу, обману чи іншим чином; 2) підроблення та використання підроблених відкріпних посвідчень на право голосу; 3) підроблення та використання підроблених виборчих бюлетенів; 4) підроблення інших виборчих документів – заяв виборців про видачу відкріпних посвідчень чи голосування за межами приміщення для голосування; 5) підроблення протоколів про результати голосування виборців на виборчих дільницях; 6) неправомірний вплив службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування на хід виборчого процесу, неправомірне втручання у здійснення виборчих процедур (зловживання владою або посадовим становищем) тощо.

Із проаналізованих вироків у справах про злочини проти виборчих прав можна зробити висновок, що ставка у здійсненні фальсифікації виборів робилася на кілька основних категорій осіб: 1) носіїв так званого «адміністративного ресурсу» (посадових та службових осіб місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ та організацій); 2) членів виборчих комісій; 3) впливових та авторитетних у населеному пункті людей (працівників сфери освіти, культури, зв'язку тощо); 4) представників виборчих штабів політичних партій.

Дуже багато порушень проти виборчих прав вчиняється на такій стадії виборчого процесу, як передвиборна агітація. Особливий вплив на виборця в цей час справляють, перш за все, засоби масової інформації, основним завданням яких є висвітлення передвиборної агітації шляхом доведення до виборців правдивої (достовірної) інформації з метою сприяння забезпеченню вільного (усвідомленого) їх волевиявлення.

Засоби масової інформації формують громадську думку, що істотно впливає на активність виборців. У цьому випадку їхня належна робота може бути гарантією зменшення рівня абсентеїзму при проведенні виборів. Виявляючи упередженість, засоби масової інформації порушують права виборців на об'єктивну інформацію про кандидатів, дезорієнтують їх, тим самим істотно змінюють майбутнє волевиявлення громадян. Тільки застосування комплексних заходів може сприяти боротьбі з «чорним піаром», який поступово охоплює інформаційний простір [2, с. 150].

А отже, ми підтримуємо пропозицію тих авторів, які вважають, що необхідно розвивати в цьому напрямку не тільки адміністративне, але й кримінальне законодавство. Дії засобів масової інформації в період проведення виборчої кампанії найчастіше підпадають під ст. 157 «Перешкоджання здійсненню виборчого права», ст. 159 «Порушення таємниці голосування», ст. 182 «Порушення недоторканності приватного життя», ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем», ст. 365 «Перевищення влади або службових повноважень», ст. 366 «Службове підроблення», ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», ст. 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» Кримінального кодексу України, але ці норми не застосовуються відносно виборів.

На наш погляд, главу 5 Кримінального кодексу України «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» необхідно доповнити нормою про заборону поширення засобами масової інформації, під час передвиборної агітації, відомостей які негативно впливають на виборців, на їх волевиявлення. У якості крайньої міри покарання може бути позбавлення волі на визначений строк за вироком суду.

Зловживання службовим становищем – одна з форм прояву корупції на виборах, за допомогою якої порушується цілісність усього виборчого процесу [1, с. 151]. Зловживання службовим становищем – це будь-яке умисне використання службовою особою, всупереч інтересам служби, прав та можливостей, пов'язаних з її посадою. Так, у ч. 2 ст. 157, ч. 3 ст. 158 Кримінального Кодексу України йдеться про відповідальність за вчинення певних злочинів «членом виборчої комісії або іншою службовою особою». Такий правовий статус членів виборчих комісій впливає і з виборчого законодавства, яке визнає виборчі комісії спеціальними колегіальними органами, уповноваженими організовувати підготовку та проведення певного виду виборів та забезпечувати повне й однакове дотримання законодавства України щодо президентських, парламентських чи місцевих виборів.

Особи, які обіймають виборні державні або представницькі посади в системі місцевого самоврядування, завжди будуть мати переважне становище в період проведення виборчої кампанії порівняно з усіма іншими кандидатами. «Демократична модель передбачає рівні можливості для кандидатів, але не абсолютну рівність політичних ресурсів або впливу. Посадові особи державних органів влади завжди мають перевагу, тому що вони наділені повноваженнями застосовувати політичні дії» [3, с. 53].

До правопорушень, що вчиняються посадовими особами під час виборів слід віднести також і перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 Кримінального кодексу України). До посадових зловживань прийнято відносити, крім застосування «адміністративного ресурсу», спрямованого на оплату виборчої кампанії, також використання свого службового становища для прийняття закону, який створюватиме перешкоди іншим претендентам. Але, на думку багатьох авторів, найнебезпечнішою формою зловживання наданими владними повноваженнями є «підтасування» результатів виборів, на підставі яких вибори визнаються такими, що відбулися, – дійсними або недійсними. Так зване «підтасування» результатів виборів проявляється в неправильному підрахунку голосів, свідомо неправильному встановленні чи оголошенні результатів виборів [1, с. 152].

Свідомо неправильне встановлення результатів виборів полягає в умисній констатації результатів виборів, які не відповідають дійсності. Це, зокрема, може бути: 1) підбиття і фіксація підсумків голосування, які суперечать реальному волевиявленню виборців; 2) визнання обраним кандидата, якого фактично не обрано чи, навпаки, невизнання обраним кандидата, якого фактично обрано; 3) визнання голосування на виборчій ділянці недійсним чи визнання виборів недійсними за відсутності для цього підстав; 4) невизнання голосування недійсним за наявності для цього підстав.

Проаналізувавши основні правопорушення, вчинені під час виборчих кампаній, можна зробити висновок, що однією з основних причин їх скоєння став високий ступінь психологічної готовності значної кількості громадян до цих порушень. Така ситуація стала результатом, зокрема, слабкої поінформованості суб'єктів виборчого процесу про діяння у сфері виборчого процесу, які законами визнаються злочином, та про юридичні наслідки їх вчинення.

На думку М. Мельника, з якою ми повністю погоджуємося, доцільно і необхідно на початку виборчої кампанії довести до відома тих, хто братиме безпосередню участь в організації підготовки та проведення виборів (члени виборчих комісій) чи буде причетний до виборів в інший спосіб (довірені особи кандидатів, офіційні спостерігачі тощо) або виступатиме просто як звичайний виборець, положення кримінального закону про відповідальність за злочини проти виборчих прав та за деякі інші злочини, які можуть вчинятися у сфері виборчого процесу. Таким чином буде забезпечено виконання конституційного припису про те, що кожному гарантується право знати свої права і обов'язки (ст. 57 Конституції України) [4, с. 82].

Тому, на нашу думку, було б доцільно за допомогою засобів масової інформації, органів внутрішніх справ, у їхньому складі міліції та інших правоохоронних органів, у стислому і популярному вигляді ознайомити широке коло потенційних учасників майбутніх виборів з основними положеннями чинного законодавства про вибори, що стосуються найтипівіших правопорушень, які можуть вчинятися в процесі виборів, показати їхні ознаки, суспільну небезпечність, види, виявити суб'єктів вчинення, види та розмір покарання за них.

До того ж, ми підтримуємо пропозицію Н. М. Антошиної про необхідність передбачення реального механізму впливу на порушників виборчого законодавства, який може включати такі види покарань: 1) конфіскація внесків до виборчого фонду; 2) грошовий штраф; 3) тимчасове позбавлення кандидата права на участь у засіданнях та в голосуванні у виборчому органі, якщо цей кандидат своєчасно не зміг прозвітувати про фінансові витрати на проведення виборчої компанії, але був обраний; 4) позбавлення кандидата мандата після того, як буде доведено, що ним були допущені істотні порушення; 5) втрата правопорушниками політичних прав (права голосувати на визначений строк, права висувати свої кандидатури взагалі); 5) позбавлення волі [1, с. 154].

Але здійснювати ефективну боротьбу із правопорушеннями на виборах лише через встановлення окремих видів відповідальності навряд чи вдасться. Враховуючи можливі політичні наслідки, такі як зменшення довіри до влади, збільшення ризику, спричинення шкоди демократії, яка тільки зароджується, падіння престижу держави на міжнародній арені, –

найкращим способом боротьби з правопорушеннями на виборах є попередження самого цього явища як такого.

Література

1. Антошина Н. М. Политико-правовые основы реализации избирательных прав граждан в современной России: дис...канд. юрид. наук: 23.00.02. / Наталья Михайловна Антошина. – Волго-Вятская акад. гос. службы, 2001. – 198 с.
2. Заботин В. П. Избирательные права граждан Российской Федерации и роль органов внутренних дел в их реализации: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. / Заботин Владимир Петрович. – М., 2001. – 226 с.
3. Роберт Даал. О преимуществах тех, кто уже занимает выборную должность / Роберт Даал // Вестн. Центральной избирательной комиссии РФ. – 1996. – № 8 (28).– С. 53.
4. Мельник М.І. Кримінальна відповідальність за злочини проти виборчих прав / Мельник М.І. – К.: Атіка, 2005. – 141 с.

***КОЛЬ Іван Олександрович
КАРПЕНКО Наталія Василівна***

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Вивчення статистичних даних показало, що стан злочинності в установах виконання покарань (далі – УВП) відображає як загальнокримінальні явища, що характерні злочинності в цілому по країні (вбивства, тілесні ушкодження, крадіжки, т. ін.) [1, с. 24–25], так і особливі кримінальні прояви, що можливі лише в умовах відбування кримінального покарання (злісна непокоря вимогам адміністрації установ виконання покарань; втеча з місць позбавлення волі; дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань тощо), що обумовлює зміст, характер і специфіку досудового розслідування злочинів серед засуджених, позбавлених волі. З цього випливає, що в УВП необхідно проводити як заходи загальної криміналістичної методики, що застосовуються в межах всієї України силами і засобами суб'єктів, залучених до кримінально-процесуальної діяльності, так і заходи спеціальної методики досудового розслідування злочинів, які реалізуються відповідно до вимог КПК (ст.ст. 215, 216) слідчими ОВС.

Як свідчить практика, структура злочинів, що вчиняються засудженими в умовах ізоляції їх від суспільства, характеризується відносною сталістю: більшість суспільно небезпечних і карних діянь спрямовані на ухилення від відбування. При цьому основними мотивами вчинення